

ВНЕСОК В'ЯЧЕСЛАВА ЛИПІНСЬКОГО У РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

Актуальність теми. Важливість оцінок тенденцій, перспектив, вивчення життя та внесок В'ячеслава Липинського у розвиток української націонал-консервативної (монархічної) ідеї.

Метою дослідження є детальне вивчення життя та наукової спадщини відомої історичної постаті В'ячеслава Липинського.

Об'єктом дослідження є життя та діяльність В'ячеслава Липинського.

В'ячеслав Казимирович Липинський (5 (17) квітня 1882, с. Затурці, Володимир-Волинський повіт, Волинська губернія – 14 червня 1931, Перніц біля Відня, Австрійська Республіка) - український політичний діяч, історик, соціолог, дипломат, ідеолог, публіцист польського походження. Теоретик українського консерватизму та монархізму. Розвивав ідею «клясократії» (форма правління в якому основну політичну силу займає певний клас, який має моральну, психологічну свідомість і може взяти на себе відповідальність за майбутнє держави). Один із організаторів Української демократично-хліборобської партії та «Українського союзу хліборобів-державників». За Гетьманату – посол України в Австрії. Частково публікувався під псевдонімами В. Правобережець, Nobilis Ruthenus, Василь Безридий.

Зростав у католицькому, хліборобсько-шляхетському, культурно польському середовищі кресов'яків – поляків, що попри усвідомлення своєї окремішності чудово володіли українською мовою та знали місцеву культуру і звичаї. Під час навчання в той час студентство організовувалося у «братства» відповідно до своїх націй та релігій, незважаючи на те, що сам В'ячеслав був римо-католиком, він пішов у православне братство, до якого він себе відносив, як і свій дух усвідомлював - українським.

Так, як Липинський виростав у доволі ортодоксальних традиціях - у нього з дитинства проявлялись елітарні риси. Найкраще ці риси проявлялись якраз у консервативних, монархічних ідеалах, а разом з цими ідеями в їхній суті існувала ідея сильної держави - відповідно етатистські ідеали теж. В своїх працях він акцентував увагу на розвитку українського суспільстві та зазначав, чому саме Україні потрібен Гетьман.

У своєму Magnum opus «Лист до братів-хліборобів», він якраз розписує сутність і важливість для України Гетьманського ладу. Водночас в цій праці відзначає свій політичну форму влади - клясократія. Клясократія - фактично українська версія всевітньо відомої меритократії. Правлячим класом повинен виступати провідна українська еліта (інтелгенція , аристократія). Ця правляча еліта формує політичне життя і самобутність Української Держави. Фактично ця еліта - бере на себе відповідальність за державницькі, зовнішньо-політичні процеси і виступає фактором напрямку українського розвитку. Гетьман - це спадковий монарх, котрий уособлює усю державу, а еліта - його непрямі вассали, що йому допомагають. Фактично - це була ідея конституційної монархії. Також виділяє типологію форм держав і їхні структурно-культурні відносин «провідних верств» та «народу». Згідно його аналізу, такими формами виступає «демократія», «охлократія», та вище згаданий термін, який виділяє в особливості Липинський «клясократія». Демократів він привітливо до інтелгенції, котра просто прикривається «волею народу», а в дійсності, фактично «викупує голосу у людей», а потім ще і готова, цитата: «...яка дере сім шкір з народу, кінчиться Ваша, нічим і ніким не обмежена, «влада суверенного народу!» [XI] Він критикував масово соціалізм, в особливості українських соціал-демократів через їхню низьку державницьку свідомість. Навіть самі заяви Винниченка, про його прагнення побачити в майбутньому Україну у складі всенардного союзу соціалістичних країн Липинський сприймав дуже гостро і критично, він казав, що для соціаліста українець - це насамперед людина соціалістичних поглядів повинна бути, вона фактично має відкинути свою етнічність во ім'я абстрактного над-національного об'єднання. Націоналізм в його найгострішій формі - шовінізм, оскільки він не однорідний і не послідовний у своїх поглядах. Якщо одна група називає українцями виключно за однією ознакою (обов'язкова християнська віра, православна і тому подібні або виключно уніатська (греко-католицька) і тому подібні переконання), то інша група за іншими ознаками. Узагальнено він усі ці дві групи називає меншвартичними і недалекими, далі цитата: «Ви дорвіші дрібні поганські матеріалістичних сект. З політики Ви робите релігію, а з релігії політику. І живете Ви від капни дрібної ісектанської злоби та зневаги.» [XIV] У своїй праці він закликає усіх українців та тих, хто живе на цій землі об'єднатися навколо ідеї великої самобутньої України незалежної ні від соціалістів Москви чи Варшави, так і від шовіністів Москви і Варшави включно. Прикладом достойної країни він приводив Велику Британію, яка хоч і мала різні партії та ідеологічні бачення розвитку держави, проте всі консолідувались навколо монарха та ставали на захист батьківщини, чи це був шотландець чи британець.

На початках визвольних змагань у 1917 році, безпосередньо Липинський організував дивізії та фактично творив майбутнє українське військо, якого так боялись українські соціал-демократи і узагалі говорили, що вони будуть існувати мирно зі всім світом. В. Липинський усвідомлював усю фатальність цих ідей. І фактично був представником ідеї саме самостійницьких, що було вкрай рідкісним на той час, той самий Петлюра, Грушевський чи Винниченко у свій час представляли автономістів-федералістів, що дали бачили Україну у складі Росії. Тому, став співзасновником політичної партії «Української демократично-хліборобської партії». Ця політична сила представляла ідеї українського консерватизму, де він, разом ще з декількома учасниками, написав програму, хоча йому прийшлося дещо поступитись ідеями монархізму заради отримання ідеї незалежності.

Фактично завдяки діяльності цієї партії 1 квітня 1918 року до влади приходять Ясновельможний Пан Гетьман Всієї України - Павло Скоропадський. Йому відома діяльність видатного В. Липинського, тому признаючи його поважним послом Української Держави в Австро-угорщині безпосередньо у Відні, що було важливо у той час для України мати хоч якісь дипломатичні стосунки з сусідніми країнами, що надавало Українській Державі (Гетьманату) політичної ваги. Безпосередньо відповідально і професійно виконував обов'язки В. Липинський впродовж усього часу правління Павла Скоропадського. Навіть після перевороту Директорії впродовж декількох місяців залишався на своїй посаді, оскільки просто іншої кандидатури просто не було. Та і сам він хоч підтримував Гетьманат та монархію, потрібно відкидати усіякі розбіжності ідеологічні між українцями, заради спільного блага та побудови Української Держави. Процеси, що розгортались по всій Україні він називав «самоспалення, в якому згорає наша хата». Він можливо би лишився і надалі працювати на посаді посла, якби не рішення Симона Петлюри, віддати під розстріл полковника Петра Болбочана. Після своєї відставки передав повноваження заступнику своєму наприкінці серпня 1919 року, а сам оселився в гірському містечку Райхенау в Нижній Австрії. Працював на історичним нарисом подій після правління Богдана Хмельницького «Україна на зламі 1656-59». З Райхенау керував діяльністю «Українського союзу хліборобів-державників». За наказом Павла Скоропадського у 1926 році приєднався до викладання в Українському Науковому інституті. Проте через погані кліматичні умови, що впливав на його здоров'я, часті непорозуміння з оточенням Павла Скоропадського. За порадою лікарів залишив роботу в Українському Науковому інституті в Берліні та повернувся до Австрійської Республіки та оселився знову в Нижній Австрії поблизу Граца.

Загорілися в цей же час конфлікти В. Липинського та П. Скоропадського, що фактично призвело до розколу Українського союзу хліборобів-державників, як результат, Павло Скоропадський розпустив УСХД. На противагу Скоропадському, В. Липинський зближився з Василем Вишиваним (Ерцгерцогом Вільгельмом Францом Австрійським), який доклав дуже багато зусиль на розбудову УСХД закордоном. В результаті вище згаданого розколу, УСХД розколось на Союз гетьманців-державників, на чолі з Павлом Скоропадським, та згодом на чолі його сина Данила Скоропадського. В'ячеслав Липинський разом з своїми прихильниками організував Братство українських класократів-монархістів, гетьманців.

На жаль, через туберкульоз та ускладнення котрі перекинулись на серце навесні 1931 року. Уже 26 квітня 1931 року під час серцевого нападу помер. Похований у рідному селі Затурцях, що на Волині. 2011 році родові помістя Липинського було відреставровано і відкрито музей на честь славного сина України.

Взагалюм внесок В'ячеслава Липинського є величезним. Велика кількість робіт та фактична фундація української консервативної думки. До сьогодні український консервативний рух не має кращої теоритичної бази, яку виклав ще В'ячеслав Липинський. Разом з тим потрібно відмітити, що багато в чому крах консервативного, гетьманського руху лежить у власному розколі монархістів, який відбувся впродовж 1929-1938 років, уже навіть по смерті В'ячеслава Липинського. Проте, разом з тим, завдяки працям достойного сина України, існує велика потенційна сила у його консервативних поглядах, котрі змогли б віднайти і своїх прихильників у 21 столітті, а можливо і вдалося би реалізувати омріяну форму державного правління «клясократію» та разом з нею сформувати таку Україну, якою хотів бачити сам В'ячеслав Липинський Казимирович, Гетьманську спадкову монархію з вираженою елітою-аристократією, котра служить Богові, Україні, Гетьману і всьому українському люду та сама нація, яка вірить та усвідомлює необхідність в підтримці своєї еліти, яка веде і направляє як Державу так і цілу націю.

Список використаних джерел

1. Листи до братів-хліборобів про ідею і організацію українського монархізму URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/3615/file.pdf>

2. Енциклопедія історії України: Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во «Наукова думка», 2009. - 790 с.: іл. - URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=>

EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Lipinsky_V_K

3. Гетьманський рух URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Гетьманський_рух

4. Доктрина URL: <https://telegra.ph/Doktrina-09-26>